

Na nebu so tudi zvezde, ki na primer ležijo na ali v vratu kakšne živali, ki predstavlja ozvezdje. Ena je na vratu Kače (α) in ima svoje ime, druga v vratu Leva (γ), tudi s svojim posebnim imenom. So še druge take in drugačne zvezde. Opisali bomo lastnosti tiste v vratu Leva. Hitro jo najdemo na zvezdnem nebu, pa še uporabna je celo v navadnem življenju, če želimo ugotoviti kakovost našega daljnogleda, če ga imamo.

VRAT na nebu

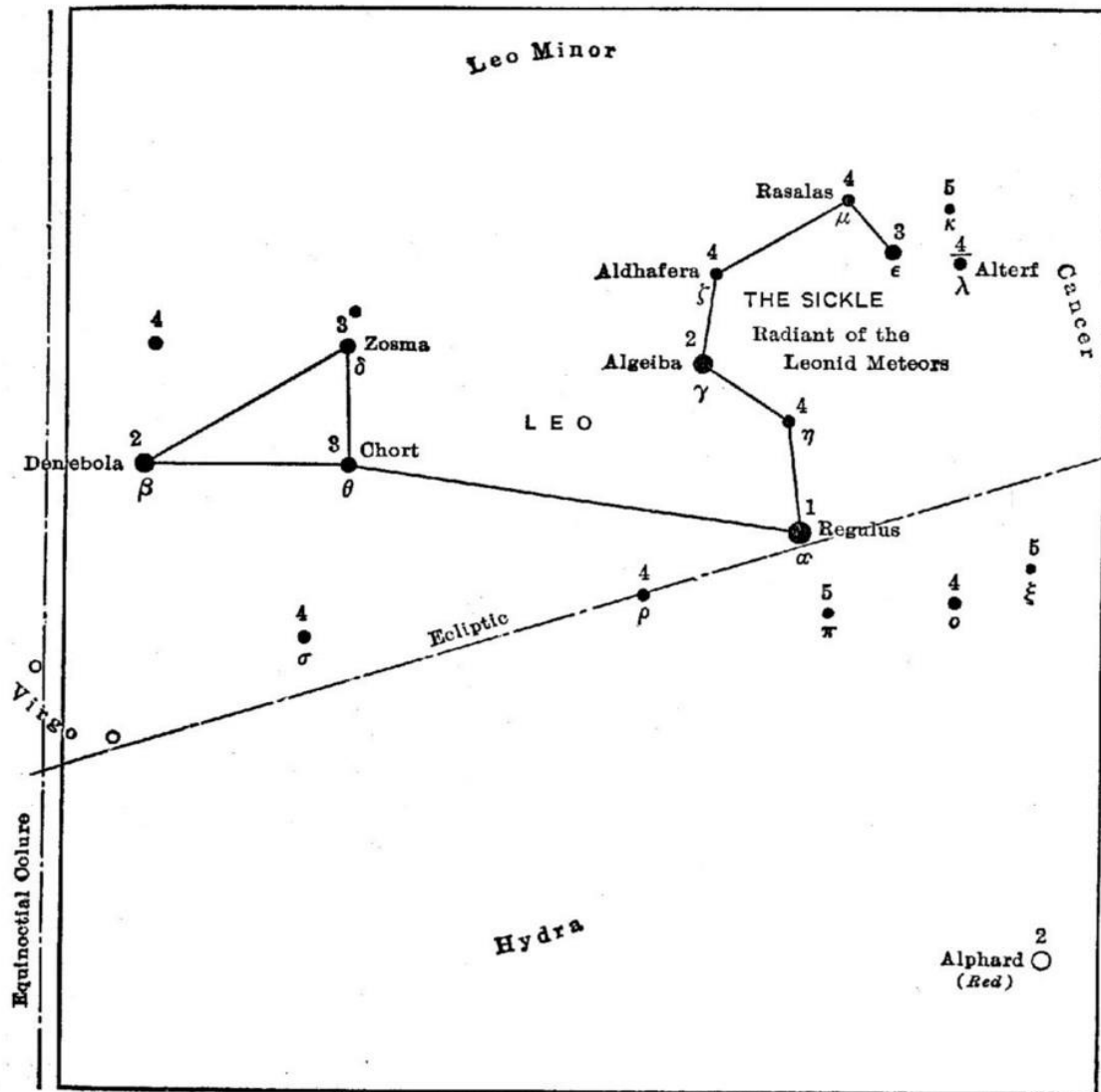
Dobro si oglejte spomladansko ozvezdje Lev. V njem poiščite zvezdo Gama (γ) Leva. Brez težav jo najdete.

Kmalu opazite, da leži v vratu nebesnega Leva, če poznate shematično skico, kakor rišejo ozvezdje Lev. Zvezdi je ime Algeiba (ali Algieba). To arabsko ime eni prevajajo in zvezdo navajajo kot čelo, drugi kot griva, tretji kot vrat Leva. Mislim, da je še najbolj primeren zadnji prevod. Saj zvezda resnično leži v vratu Leva. Ker je tako, ji bomo mi rekli kar *Vrat*. Je lepo vidna s prostim očesom.

Poskusite v ozvezdju Lev poiskati zvezdo Gama Leva – Algeibo. Leži v vratu Leva. Če ne gre, si pomagajte z naslednjo sliko.

Zvezda Algeiba na prvi pogled ni kakšna posebna zvezda. Zdi se pač ena od zvezd, ki sestavljajo ozvezdje Lev. Posebno zanimiva pa postane takrat, ko želimo ugotoviti, kako dober daljnogled imamo. Po tej zvezdi namreč lahko določimo ločljivost daljnogleda.

Legla glavne zvezde Regula - Kraljič (α) in lega zvezde Algeibe - Vrat (γ) v ozvezdju Lev, ki je pri nas vidno zvečer od januarja do julija.

Dalnogled je tem boljši, čim večjo ločljivost ima. Ločljivost daljnogleda pove najmanjši zorni kot, v katerem še razločimo dve točkasti svetili – zvezdi. Čim manjši zorni kot razločimo, tem večja je ločljivost daljnogleda. To praktično pomeni, da čim bolj sta zvezdi navidezno blizu druga drugi in ju z daljnogledom razločimo, tem večjo ločljivost ima daljnogled.

Za naše oči, ki so neke vrste daljnogled, velja: če razločimo zvezdi, ki sta med seboj navidezno razmaknjeni za okoli tri kotne minute ($3'$), imamo odličen vid.

Z daljnogledom seveda razločimo boljše kot s prostimi očmi. Z daljnogledom, ki ima odprtino 3 cm razločimo zvezdi z navideznim razmikom pet kotnih sekund (5"), s 5-centimetrskim daljnogledom razločimo zvezdi v razmiku 3", z 10-centimetrskim zvezdi z razmikom 1,5", s 15-centimetrskim daljnogledom pa zvezdi z razmikom 1". Gre za teoretično izračunane ločljivosti, praktično razločimo nekoliko manj.

Gama Leva - Algeiba je dvojna zvezda, v kateri sta zvezdi (komponenti) navidezno razmaknjeni za štiri kotne sekunde (4"). To pomeni, da bi razločili skrajna robova pokoncu postavljene škatlice vžigalic v razdalji okoli 2,5 km.

Če z daljnogledom razločimo Gama Leva kot dvojno zvezdo, lahko zanesljivo rečemo, da imamo dober daljnogled. Tako za opazovanje stvari v naši okolici in tudi za ljubiteljska opazovanja nebesnih teles. Tak daljnogled kar kupimo. Če pa z daljnogledom vidimo zvezdo Algeibo le kot eno zvezdo, daljnogled preprosto vrnemo prodajalcu in ga ne kupimo.

Seveda zvezdo opazujemo tako, da daljnogled postavimo na trdno stojalo, da se ne premika.

O tem sem na spletu Knjižnica A. T. Linharta, Domoznanstvo (*Dve dvojni zvezdi*) že pisal. Bolje dvakrat kot ničkrat.

Sliki sta s svetovnega spleta.

Kranj – Zlato Polje, 13. 12. 2016

Marijan Prosen